

Resultaten onderzoek onder scholen, intermediairs en aanbieders over CmK3

Korte versie rapport

Resultaten onderzoek onder scholen, intermediairs en aanbieders over CmK3

Korte versie rapport

B. van Dalen MSc
Drs. M. van Duren
S. de Jong MSc MA

Colofon

Het PON & Telos heeft dit onderzoek verricht in opdracht van Kunstloc Brabant, als penvoerder van het CmK3 Brabantstad-consortium dat bestaat uit De Nieuwe Veste (Breda), CiST (Tilburg), CultuurContact (Helmond), Huis73 ('s-Hertogenbosch), De Muzelinck (Oss), Erfgoed Brabant en Kunstloc Brabant.

Auteur(s)

Britte van Dalen MSc
Drs. Madelon van Duren
Sophie de Jong MSc MA

Publicatienummer

23173-02

Datum

juni 2025

© 2025 Het PON & Telos

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij Het PON & Telos. Gehele of gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld. Vermenigvuldiging en publicatie in een andere vorm dan dit rapport is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van Het PON & Telos. Hoewel deze publicatie met de grootst mogelijke zorg is samengesteld, kan Het PON & Telos geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten.

Meer informatie

www.hetpon-telos.nl

Inhoud

1	Aanleiding	1
	Inhoud van de monitor	1
	Leeswijzer	2
2	Reflectie resultaten per doel	3
	Curriculumvernieuwing & visievorming	4
	Kansengelijkheid	8
	Professionalisering	12
3	Conclusie	14

1 Inleiding

Aanleiding

Voor de derde periode van Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024 (CmK3) hebben Brabantse penvoerders uit de eerste twee periodes hun krachten gebundeld: Kunstloc Brabant, Erfgoed Brabant en vijf grote gemeenten in Brabant (Tilburg, 's-Hertogenbosch, Breda, Helmond en Oss) hebben samen één aanvraag ingediend. Hiermee is voor het eerst gekozen voor een gezamenlijke regionale aanpak voor Cultuureducatie met Kwaliteit binnen de provincie Noord-Brabant. Dit vraagt ook om een gezamenlijke monitoringsaanpak. Het PON & Telos heeft de Brabantse monitor Cultuureducatie in opdracht van de Brabantse penvoerder ontwikkeld. In de CmK3-periode is op twee momenten een meting uitgevoerd; de eerste meting 2022 en de tweede meting in 2024. Op basis van de resultaten van deze twee metingen reflecteren we op de doelen van CmK3 Brabantstad.

Inhoud van de monitor

De monitor is gericht op de hoofddoelen van de CmK3-aanvraag: curriculumvernieuwing en visievorming, kansengelijkheid (toegang tot cultuur voor iedereen) en professionalisering. Naast de hoofddoelen zijn verschillende subdoelen opgesteld met bijbehorende activiteiten en betrokken actoren. Om de impact van deze activiteiten te beschrijven is gekeken naar de beoogde effecten van de activiteiten op korte en lange termijn. Op basis van die activiteiten die in Brabant in CmK3 worden uitgevoerd en de prioritering van beoogde effecten op korte en lange termijn, hebben we vastgesteld welke informatie nodig is om de impact van CmK3 in Brabant in beeld te brengen.

Door verschillende databronnen te combineren, waarin de ervaringen van verschillende doelgroepen zijn vertegenwoordigd, proberen we een zo compleet en gedegen mogelijk beeld te schetsen. Een belangrijk uitgangspunt bij onze aanpak is dat scholen zo min mogelijk administratieve last van de monitoring hebben.

Zodoende maken we in deze monitor gebruik van de volgende onderzoeksmethodieken:

1. **Kwantitatieve data op basis van een vragenlijst onder scholen** in Noord-Brabant, die het zelfevaluatieprogramma Evi niet hebben ingevuld. De vragenlijst is in 2024 door 268 scholen ingevuld. In 2022 was de vragenlijst door 313 scholen ingevuld.
2. **Kwantitatieve data op basis van een vragenlijst onder intermediairs** die werkzaam zijn in Brabantse gemeenten. De vragenlijst is in 2024 door 33 intermediairs, werkzaam in 37 Brabantse gemeenten, ingevuld. In 2022 was de vragenlijst door 47 intermediairs ingevuld, werkzaam in 48 gemeenten.
3. **Kwantitatieve data op basis van een vragenlijst onder aanbieders** van cultuur-educatieve activiteiten op scholen in Noord-Brabant. De vragenlijst is in 2024 door 81 aanbieders ingevuld. In 2022 was de vragenlijst door 99 aanbieders ingevuld.
4. **Data uit Evi:** het zelfevaluatieprogramma Evi is in 2024 door 107 scholen in Noord-Brabant ingevuld. De bevindingen uit het onderzoeksrapport van Evi van 2024¹, leggen we naast onze bevindingen van de vragenlijst onder scholen.
5. **Kwalitatieve data uit een duiding sessie met intermediairs**, twaalf intermediairs werkzaam in de verschillende regio's in Noord-Brabant waren hierbij aanwezig.
6. **Kwalitatieve data uit een vragenlijst met open vragen** die is voorgelegd aan de stuurgroep met als doel te reflecteren op deze CmK-periode.
7. **Registratiedata:** gegevens die gemeenten en uitvoerende organisaties bijhouden en aanleveren ter verantwoording. We hebben hiervoor de meeste recent beschikbare data gebruikt (2023).

Leeswijzer

Voor u ligt de verkorte versie van het onderzoeksrapport 'Monitor Cultuureducatie in Brabant 2021-2024'. We reflecteren op de doelen uit de CmK3-aanvraag op basis van de inzichten uit de verschillende deelonderzoeken in hoofdstuk 2 en sluiten af met een conclusie in hoofdstuk 3.

In het uitgebreide onderzoeksrapport zijn de resultaten per deelonderzoek uitgebreid opgenomen in figuren en tabellen en beschreven. De onderzoeksverantwoording is tevens terug te vinden in het uitgebreide onderzoeksrapport.

2 Reflectie resultaten per doel

We reflecteren op de doelen uit de CmK3-aanvraag. We gebruiken hiervoor de inzichten uit de verschillende deelonderzoeken. In veel van de doelen wordt gesproken van ‘een verbetering’, ‘een verhoging’ en andere processen over de tijd heen. Na de tweede meting in 2022 hebben we in een tussentijdse rapportage de stand van zaken op dat moment weergegeven. De kracht van een monitor zit in de herhaling. Op basis van de eindmeting blikken we terug op de gehele CmK3-periode, mede om te zien welke ontwikkelingen hebben plaatsgevonden. De uitgebreide versie van het rapport bevat een gedetailleerde beschrijving van de opgehaalde informatie – in dit document presenteren we de resultaten in hoofdlijnen.

Bereik scholen en leerlingen

De doelen die gaan over het bereik van scholen en leerlingen, zijn algemener van aard en vallen niet direct onder een van de thema's. We starten daarom met het bespreken van deze doelen.

- In de periode 2021-2024 bereiken we minstens 760 scholen en 225.000 leerlingen.
- Er is een toename in deelname van nieuwe CmK-scholen.

In totaal zijn 775 scholen in Brabant bereikt in CmK3 en 198.650 leerlingen. In de derde CmK-periode zijn in totaal 254 nieuwe scholen gestart.

Curriculumvernieuwing & visievorming

Curriculumvernieuwing en visievorming zijn onderdeel van de doelen van CmK3. In de derde CmK-periode ligt wat deze onderdelen betreft de focus op het faciliteren en begeleiden van Brabantse scholen om cultuureducatie te implementeren in hun onderwijscurriculum. Hierbij wordt sterk rekening gehouden met de visie en de context van de school. Er zijn een aantal doelen geformuleerd en in deze paragraaf beschrijven we hoe deze doelen zijn uitgewerkt in de derde CmK-periode.

CmK-scholen hebben cultuureducatie geïmplementeerd in hun curriculum, passend bij de visie en context van de school

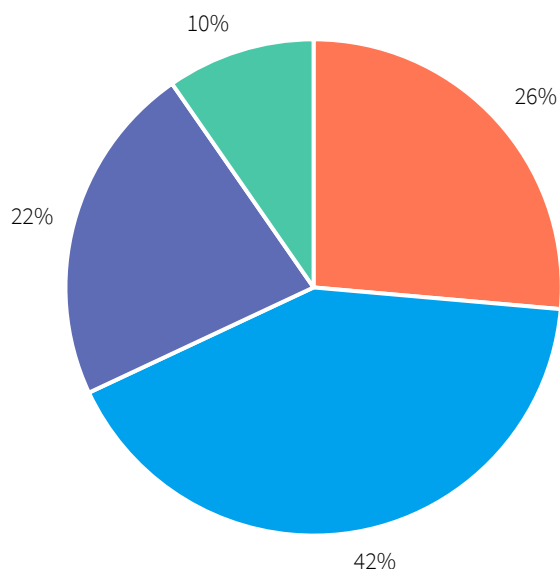
- Nieuwe scholen hebben in 2024 een visie ontwikkeld die sturend is in de implementatie van cultuureducatie binnen het onderwijscurriculum van de school.
- Ervaren scholen zijn in 2024 klaar voor de komst van cultuur als vast onderdeel van het curriculum.
- Scholen hebben doorlopende leerlijnen ontwikkeld en geïmplementeerd.

Ruim acht op de tien bevroegde scholen (83%) hebben in 2024 een visie op cultuureducatie en 63% heeft deze visie ook vastgelegd in een cultuurplan of beleidsplan. Scholen streven ernaar om leerlingen kennis te laten maken met cultuur, maar ook om eigen talenten en interesses te ontdekken. 70% van de scholen wil hun visie op cultuureducatie nog verder ontwikkelen, wat een positieve indicatie is voor toekomstige verbeteringen.

Bij (iets minder dan) de helft van de scholen is een cultuurvisie vastgelegd die wordt gedragen en geëvalueerd door de directeur en de cultuurcontactpersoon. Bij ongeveer één op de vijf scholen is een cultuurvisie opgenomen in het schoolplan, die is ontwikkeld en wordt gedragen door het hele team. Bij één op de tien scholen is de visie op cultuureducatie geïntegreerd in de bredere onderwijsvisie, waarbij het team zich eigenaar voelt en deze vast onderdeel is van de kwaliteitszorg van de school. Een kwart van de scholen heeft hun visie niet beschreven (zie Figuur 1, pagina 5). Volgens de intermediairs heeft 77% van de ervaren scholen een duidelijke visie op cultuureducatie. Bij nieuwe scholen ligt dit aandeel met 42% een stuk lager.

Iets meer dan de helft van de scholen (54%) ervaart veel draagvlak voor cultuureducatie in het team, 42% ervaart een beetje draagvlak. Scholen ervaren in 2024 vaker veel draagvlak dan in 2022 (toen was dit 49%).

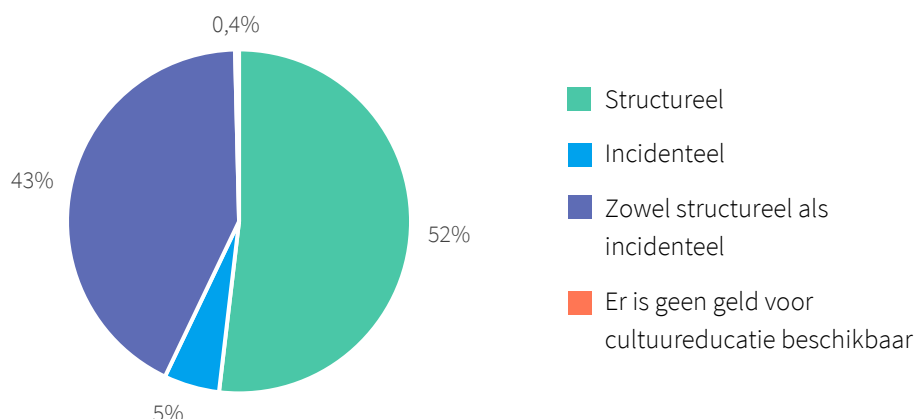
Figuur 1 Kijkend naar jullie visie op cultuureducatie, welke beschrijving past het beste bij jouw school? (%) 2024 (n=268 scholen)

- Scenario 1** we hebben onze visie niet beschreven
- Scenario 2** we hebben een eigen visie vastgelegd, de visie wordt gedragen en geëvalueerd door directeur en cultuurcontactpersoon, het team wordt door hen op de hoogte gehouden
- Scenario 3** we hebben een eigen visie opgenomen in ons schoolplan, deze is ontwikkeld en gedragen door het team en wordt jaarlijks met het team geëvalueerd
- Scenario 4** we hebben een visie op cultuuronderwijs geïntegreerd in onze bredere onderwijsvisie, het team voelt zich eigenaar van de visie en plannen, en deze zijn vast onderdeel van de kwaliteitszorg van de school

In 2024 is cultuureducatie bij bijna de helft van de scholen opgenomen in zowel de jaarbegroting als de meerjarenbegroting, met een lichte verschuiving richting structurele borging ten opzichte van 2022. Vrijwel alle scholen (95%) hebben financiële middelen beschikbaar voor cultuureducatie en bij 90% is het een vanzelfsprekend onderdeel van het curriculum (zie Figuur 2, pagina 6).

Figuur 2 Is er structureel of incidenteel geld beschikbaar voor cultuureducatie op jouw school? (%) (n=267 scholen)

Het aanbod bestaat vooral uit excursies, workshops en projecten, waarbij jaarlijkse activiteiten in opkomst zijn. Muziek en beeldende kunst blijven het populairst, gevolgd door erfgoed, dans en drama. Door vier op de tien scholen wordt gezocht naar samenhang, bijvoorbeeld door vakoverstijgende leerlijnen. Volgens de intermediairs sluit bij ervaren scholen het programma vaak aan bij de visie van de school (81%), bij nieuwe scholen nog iets minder vaak (42%). Deze cijfers komen overeen met de doelstellingen: ervaren scholen zouden hun cultuuronderwijs in 2021-2022 moeten borgen en professionalisering stimuleren, terwijl nieuwe scholen zich in dezelfde periode moesten richten op kwaliteitsverbetering en het ontwikkelen van een visie.

De lokale context en behoefte van scholen centraal

- Intermediairs en kunstvakdocenten begeleiden scholen en voeren CmK3 uit.
- Het eigenaarschap ligt zoveel mogelijk bij de school.
- Scholen werken samen met hun culturele omgeving aan duurzame kwaliteitsverbetering van cultuureducatie.

In alle gemeenten die deelnemen aan CmK in Brabant zijn intermediairs actief die scholen begeleiden. Ze inspireren de scholen om te werken aan duurzame kwaliteitsverbetering van cultuureducatie. Bij ervaren scholen zien zij vaker een rol voor zichzelf om te adviseren, bij nieuwe scholen om te informeren. 80% van de intermediairs geeft aan dat de verantwoordelijkheid voor cultuureducatie meestal bij de school ligt, bij nieuwe scholen geeft 55% dit aan. De visie van de school staat volgens de intermediairs vaker centraal bij ervaren scholen (81%) dan bij nieuwe scholen (66%).

Aanbieders van cultuureducatie zijn hierover enigszins verdeeld; 37% geeft aan dat de visie van de school centraal staat als zij bij scholen komen – bij 22% van de aanbieders is dit niet het geval. Het lukt de meeste aanbieders (87%) wel om aan te sluiten bij de onderwijsdoelen van de school.

We werken vanuit één visie en gemeenschappelijke taal voor cultuureducatie in Brabant

- Implementatie van cultuureducatie vanuit gemeenschappelijke taal en visie.
- Intermediairs en kunstvakdocenten begeleiden en voeren CmK3 uit vanuit één gemeenschappelijke taal en visie.
- Scholen kunnen gebruik maken van de verbinding tussen De Cultuur Loper en De Culturele Ladekast en worden hiertoe gestimuleerd.
- Scholen hebben toegang tot een leerlingvolgsysteem.

De te ontwikkelen en te implementeren gemeenschappelijke taal en visie voor cultuureducatie in heel Brabant is een belangrijk punt uit de CmK3-aanvraag. Dit wordt ondersteund door het platform www.cultuurtrajectbrabant.nl, dat op 15 oktober 2024 werd gelanceerd. Dit platform helpt bij het realiseren van schaalvergroting en het verbinden van verschillende gebieden. De intermediairs zijn bevraagd voordat het platform gelanceerd is. De meeste intermediairs waren op dat moment van mening dat er in Brabant niét vanuit een gemeenschappelijke taal en visie aan cultuureducatie werd gewerkt. Toch wordt zowel in de duiding sessie met intermediairs en stuurgroep erkend dat er in de afgelopen periode belangrijke stappen zijn gezet. De lancering van het platform volgde na een intensief traject en vormt de eerste stap richting het implementeren, begeleiden en uitvoeren van cultuureducatie vanuit één gemeenschappelijke taal en visie in Brabant. Hierbij wordt opgemerkt dat het werken vanuit één gemeenschappelijke taal niet letterlijk hoeft te worden genomen.

Aanbieders zijn in 2024 positiever als het gaat om samenwerking met intermediairs, scholen en trainers in het toewerken naar eenzelfde doel (74%) dan in 2022 (61%). De intermediairs zijn hierover verdeeld; 29% geeft aan dat zij hetzelfde doel voor ogen lijken te hebben, maar een vergelijkbaar aandeel (32%) geeft aan van niet.

Wat betreft leerlingvolgsystemen maakt slechts 9% van de scholen gebruik van een dergelijk systeem en volgt 60% de ontwikkelingen van leerlingen in cultuureducatie niet.

Kansengelijkheid

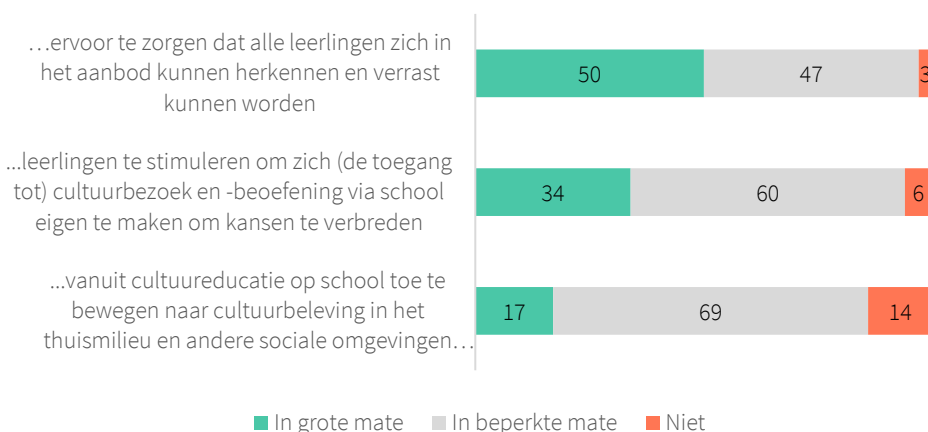
Kansengelijkheid vormt naast curriculumvernieuwing en visievorming een onderdeel van de derde Cmk-periode. Dit houdt in dat gezamenlijk wordt gewerkt aan het verlagen van drempels voor cultuurdeelname in de leer- en leefomgeving van leerlingen.

Een verbreed cultuuraanbod, passend bij alle leefwerelden

- Alle scholen houden rekening met de beleavingswereld en belangstelling van al hun leerlingen.
- Scholen leggen verbanden tussen kansengelijkheidsuitdagingen binnen cultuureducatie en andere vakken.
- Er is een verbreed cultuuraanbod waarin iedere leerling zijn leefwereld kan herkennen (zowel binnen- als buitenschools) én weten waar ze het aanbod kunnen vinden.

Ongeveer een derde van de scholen (34%) stimuleert leerlingen in grote mate om cultuurbezoek en -beoefening via de school eigen te maken, terwijl 60% dit in beperkte mate doet. Scholen bieden gesubsidieerde of gratis naschoolse programma's aan, zoals muziek-, dans- en kunstlessen, en informeren ouders over beschikbare activiteiten en subsidies. De helft van de scholen zet zich in grote mate in om ervoor te zorgen dat alle leerlingen zich in het aanbod kunnen herkennen en verrast kunnen worden, circa de andere helft doet dit in beperkte mate (zie Figuur 3). De meeste scholen geven aan bewust rekening te houden met de diversiteit van de leefwerelden van hun leerlingen (67%) en dat leerkrachten de omgeving van hun leerlingen en hun toegang tot cultuureducatie kennen (75%). Minder scholen (40%) besteden aandacht aan cultuur(educatie) in de thuisomgeving (zie Figuur 4, pagina 9).

Figuur 3 In hoeverre zet jouw school zich in om...? (%) (n=244 scholen)

Figuur 4 In hoeverre ben je het eens of oneens met de volgende stellingen?
(%) (n=239-243 scholen)

Intermediairs werken samen met scholen en gemeenten om kansengelijkheid in cultuureducatie te bevorderen. Ze richten zich op bewustwording en training van docenten en betrekken speciaal onderwijs en bijzondere doelgroepen. Ook intermediairs zijn gevraagd aan te geven in hoeverre de scholen waarmee zij samenwerken zich inzetten voor kansengelijkheid in cultuureducatie. Over het algemeen hebben de ervaren scholen bewuster aandacht voor kansengelijkheid van de nieuwe scholen. Zo geeft 68% van de intermediairs aan dat de leerkrachten de sociale omgeving van de leerlingen kennen en 54% dat de school bewust rekening houdt met de leefwereld van leerlingen bij het formuleren van cultuuraanbod, als het gaat om ervaren scholen. Bij nieuwe scholen liggen deze percentages iets lager. Toch geven intermediairs in 2024 vaker dan in 2022 aan dat nieuwe scholen hiermee bezig zijn. Dit is een positieve ontwikkeling.

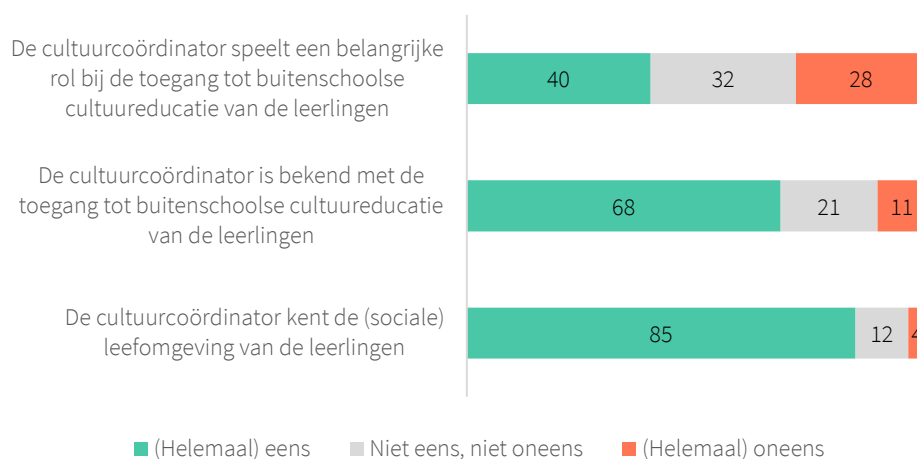
Intermediairs merken in de duiding sessie op dat de diversiteit van het aanbod, om aan te sluiten bij de leefwereld van alle leerlingen en ervoor te zorgen dat alle leerlingen verrast worden, bij veel scholen nog verbeterd kan worden. Dit heeft deels te maken door een beperkt aanbod, maar dit komt ook doordat scholen vaak het aanbod kiezen dat ze al kennen. Ook blijft bereiken van alle doelgroepen in buitenschoolse cultuureducatie een aandachtspunt.

Meer verbinding tussen binnen- en buitenschoolse culturele activiteiten

- De cultuurcoördinator kent de weg naar het buitenschoolse aanbod.
- Er is een sterkere doorstroom tussen binnen- en buitenschoolse culturele activiteiten.

Op de meeste scholen (85%) kent de cultuurcoördinator de leefomgeving van de leerlingen goed en is vaak op de hoogte van hun toegang tot buitenschoolse cultuureducatie. Toch speelt de coördinator bij minder dan de helft van de scholen een belangrijke rol (40%) als het gaat om toegang tot buitenschoolse cultuureducatie (zie Figuur 5).

Figuur 5 In hoeverre ben je het eens of oneens met de volgende stellingen? (%) (n=180/182 scholen)

De cultuurcoördinator werkt bij meer dan de helft van de scholen (61%) vaak of regelmatig samen met andere culturele organisaties in de wijk of stad en 34% doet dit af en toe. Een groter aandeel werkt in 2024 vaak samen (25%) dan in 2022 (14%).

Verbinding tussen stad en omliggende gemeenten

- Stad en gemeenten maken deel uit van elkaars brede culturele omgeving.
- De culturele infrastructuur en netwerken worden met elkaar verbonden.

Over het algemeen is er meer cultuuraanbod in de stad dan in kleine en middelgrote gemeenten. In Brabant is tijdens deze CmK-periode meer aandacht gekomen voor kansengelijkheid, met name vanuit geografisch perspectief. Vanuit kleinere kernen is het niet altijd even eenvoudig om bijvoorbeeld een hele schoolklas naar een theater of museum te vervoeren, vanwege de kosten of omdat ouders niet kunnen of willen rijden. Themagroep Kansengelijkheid signaleerde dit als een urgent probleem op basis van een inventarisatie in de regio. Dit belemmert namelijk de ambitie dat steden en gemeenten deel uitmaken van elkaars bredere omgeving en dat de culturele infrastructuur en netwerken met elkaar verbonden worden. Zij hebben dit onder de aandacht gebracht middels een manifest voor bestuurders en beleidsmakers waarin vervoersarmoede naar culturele activiteiten zichtbaar wordt gemaakt en waarbij beleidsmakers opgeroepen worden om in het kader van kansengelijkheid het vervoer bij cultuureducatie mogelijk te maken. Het manifest heeft het probleem onder de aandacht gebracht bij beleidsmakers.

Meer kennis en kunde over kansengelijkheid en inzicht in hiaten

- Inzicht in de status van kansengelijkheid binnen cultuureducatie in Brabant.
- Kansengelijkheid is een structureel aandachtspunt binnen cultuureducatie.
- Versterkte samenwerking en kennisdeling tussen uitvoeringsorganisaties in cultuur en andere organisaties.

De themagroep Kansengelijkheid heeft in Brabant actief gewerkt aan het in kaart brengen van kansengelijkheid binnen cultuureducatie. In gesprekken met deskundigen en via regionale dialogotafels is het brede begrip kansengelijkheid verder afgebakend tot concrete thema's zoals vervoer, aanbod en speciaal onderwijs. De gedeelde inzichten zijn vastgelegd en verspreid, wat de samenwerking tussen culturele en andere organisaties heeft versterkt. Op basis van het onderzoek onder scholen kunnen we constateren dat scholen zich enerzijds bewust zijn van uitdagingen op het gebied van kansengelijkheid maar dat er ook nog veel te winnen valt. De mate waarin kansengelijkheid onder de aandacht komt bij scholen varieert sterk. Ervaren scholen hebben over het algemeen vaker aandacht voor kansengelijkheid binnen cultuureducatie dan nieuwe scholen. De opgehaalde inzichten over kansengelijkheid in cultuureducatie in Brabant en gedeelde kennis zorgen voor meer aandacht voor en grip op het onderwerp.

Professionalisering

Professionalisering is het laatste onderdeel dat centraal stond in de derde CmK-periode. Hierin ligt de nadruk op het op passende wijze adviseren en begeleiden van zowel nieuwe als oude CmK-scholen bij hun CmK-trajecten. Hierbij worden eveneens trainers, kunstvakdocenten en het hoger onderwijs aangehaakt om ook hier een professionaliseringsslag te maken.

Gezamenlijk ontwikkelen, organiseren en uitzetten van professionaliseringsaanbod in Brabant

- Ervaren scholen leren cultuureducatie te borgen in het curriculum, door middel van scholing.
- Nieuwe scholen, ervaren scholen en het culturele veld hebben toegang tot scholing.
- Ontwikkeling van scholingsaanbod in gemeenschappelijke visie en taal. Het scholingsaanbod wordt via een centraal platform ontsloten.
- Er wordt meer gebruikgemaakt van scholingsaanbod door scholen en aanbieders.

Het merendeel van de scholen heeft één of meerdere gecertificeerde ICC'ers (63%) of leerkrachten op het gebied van kunst en cultuur (60%) in huis. Vier op de tien scholen hebben één of meerdere kunstvakleerkrachten in dienst. Om het cultuuronderwijs op peil te houden organiseren scholen workshops of studiedagen. Intermediairs zien dat ervaren scholen vaker voldoende deskundigheid in huis hebben dan nieuwe scholen. Ze constateren dat scholen tegenwoordig bewuster kiezen voor gerichte professionalisering, vaak gericht op individuele leerkrachten met interesse. Tegelijk blijft duurzame kennisontwikkeling een uitdaging, mede door personeelwisselingen en het feit dat veel kennis bij oudere leerkrachten zit. Scholen zijn blij met de ondersteuning die ze ontvangen van intermediairs bij de professionalisering van het cultuuronderwijs op hun school. Volgens de scholen leveren intermediairs deskundige inbreng (84%), inspireren ze hen om cultuur meer in te bedden in de praktijk (74%) en om het programma beter vorm te geven (68%).

De stuurgroep signaleert dat er binnen CmK3 stappen zijn gezet om het scholingsaanbod beter in beeld te brengen en af te stemmen op de competenties van verschillende cultuurprofessionals. Dit aanbod is te vinden via www.cultuurtrajectbrabant.nl, al verwijst dit platform momenteel nog naar de website van Kunstloc Brabant.

Schaalvergroting van het CmK-aanbod

- Professionalisering van de rest van de keten.
- Kunstvakonderwijs en pabo's zijn steviger aangehaakt bij CmK.

In de tweede helft van deze CmK-periode blijkt dat het opschalen van samenwerkingen met kunstvakopleidingen en pabo's moeizaam verloopt. Structurele samenwerking komt nog niet overal van de grond; het initiatief hangt vaak af van toeval of van bevlogen individuele docenten. De ambitie om hier als stuurgroep gezamenlijk stappen in te zetten is (nog) niet gelukt. Ook intermediairs ervaren dat cultuuronderwijs onvoldoende verankerd is in de lerarenopleidingen, zo gaven zij aan tijdens de duiding sessie.

3 Conclusie

Met het opleveren van de resultaten van deze eindmeting onder intermediairs, scholen, aanbieders en de stuurgroep is er een eind gekomen aan het monitoren van deze derde periode van CmK in Brabant.

Kijken we terug op de derde periode van CmK, dan zien we dat er op de drie hoofddoelen (curriculumvernieuwing en visievorming, kansengelijkheid en professionalisering) stappen zijn gezet. Daarbij dient te worden opgemerkt er zowel stappen in gezamenlijkheid zijn gezet, maar dat er ook op lokaal niveau allerlei initiatieven zijn geweest die aan deze doelen bijdragen.

Wat curriculumvernieuwing en visievorming betreft zien we dat deelnemende scholen hebben gewerkt aan het verder vormgeven van hun visie en aan implementatie van cultuureducatie in hun curriculum. De lokale context van de school staat hierin veelal centraal en de intermediairs kijken per school hoe zij via maatwerk cultuureducatie op de scholen op een hoger niveau kunnen brengen. Een ander doel van CmK3 was om te werken aan cultuureducatie vanuit één visie en gemeenschappelijke taal. Hierin zijn belangrijke stappen gezet. Na een intensief traject is in oktober 2024 het platform cultuurtrajectbrabant.nl gelanceerd, waarin onder andere de instrumenten Culturele Ladekast en Cultuur Loper samen komen. De gezamenlijke aanpak die hierin is ontstaan in Brabant wordt gewaardeerd. Het implementeren van cultuureducatie vanuit die gemeenschappelijke taal en visie is iets dat voortgang zal vinden in de toekomst."

Kansengelijkheid binnen cultuureducatie was deels een zoektocht naar de invulling van het begrip. De zoektocht in de afgelopen CmK-periode heeft meer kennis en afbakening van dit begrip opgeleverd. Uit de monitor blijkt dat intermediairs, scholen en ook aanbieders bewust rekening proberen te houden met de leefwerelden van de leerlingen, al worden er ook uitdagingen ervaren zoals het vervoer naar cultureel aanbod en het ontwikkelen van culturaanbod voor leerlingen in het speciaal onderwijs. Activiteiten die ontplooid zijn in het kader van kansengelijkheid tijdens deze derde periode van CmK hadden veelal een lokale insteek. Scholen zijn zich er bewust van dat er uitdagingen liggen op het gebied van kansengelijkheid. Ook in de komende CmK periode zal ingezet blijven worden op het vergroten van kansengelijkheid binnen cultuureducatie.

Als we kijken naar het thema professionalisering dan zien we dat scholen tevreden zijn met de ondersteuning die ze ontvangen van intermediairs. Nieuwe scholen hebben minder vaak dan ervaren scholen voldoende deskundigheid in huis op het gebied van cultuureducatie. Intermediairs constateren dat scholen gerichtere keuzes maken als het gaat om professionaliseren. Duurzame kennisontwikkeling blijft echter een aandachtspunt door wisselingen in het team en kennis bij de wat oudere leerkrachten. De inventarisatie van het professionaliseringsaanbod in Noord-Brabant leidde tot een competentielijst van verschillende cultuurprofessionals. Het scholingsaanbod is centraal te vinden via het platform www.cultuurtrajectbrabant.nl. Schaalvergroting van het CmK-aanbod blijft een aandachtspunt. Tot slot wordt de samenwerking met kunstvakonderwijs en pabo's als lastig ervaren.

In de derde periode van CmK is voor het eerst gekozen voor een gezamenlijke regionale aanpak voor CmK binnen de provincie Noord-Brabant. Vanuit Brabantstad werken Kunstloc Brabant, Erfgoed Brabant, Nieuwe Veste (Breda), CiST (Tilburg), CultuurContact (Helmond), Huis73 (Den Bosch) en Muzelinck (Oss) aan CmK3. De samenwerking wordt vanuit de stuurgroep als een leerzaam proces gezien en als waardevol ervaren. De partners hebben elkaar beter leren kennen en weten elkaar nu beter te vinden. Het proces werd niet altijd als gemakkelijk ervaren en heldere afspraken over de doelen, inzet en verantwoordelijkheden werden gemist. Ook werd de lokale context soms gemist. Toch constateert de stuurgroep dat er ‘gaandeweg iets constructiefs is ontstaan’¹ en dat ze in de toekomst elkaar willen blijven opzoeken en betrekken bij ontwikkelingen. Door de samenwerking die binnen deze CmK-periode is ontstaan, zal dit naar verwachting gemakkelijker gaan.

Inmiddels zijn de aanvragen voor de vierde CmK-periode ingediend en zijn deze gehonoreerd. Er is gekozen om niet verder te gaan met één regionale aanpak voor CmK binnen de provincie Noord-Brabant. Kunstloc Brabant is penvoerder namens 52 gemeenten en Erfgoed Brabant. De vier grote steden Eindhoven, Tilburg, Den Bosch en Breda hebben een eigen aanvraag ingediend.

¹ De Jong, S. et al. Monitor Cultuureducatie in Brabant 2021-2024, Het PON & Telos, Tilburg 2023, p. 72.

OPGERICHT IN
1947

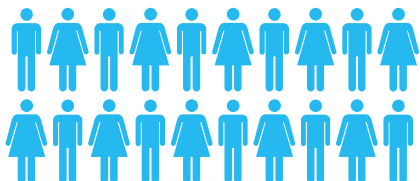
GEVESTIGD IN
TILBURG

KENNISONDERNEMING

STICHTING ZONDER WINSTOOGMERK

AANTAL MEDEWERKERS

30

**INTENSIEVE
SAMENWERKINGEN**
MET UNIVERSEITEN EN ANDERE
KENNISINSTELLINGEN

SPECIFIEKE THEMA'S

- > VEERKRACHT
- > RUIMTE EN ENERGIE
- > OMGEVING
- > ARBEID
- > CULTUUR
- > ERFGOED
- > MIGRATIE
- > PARTICIPATIE
- > JEUGD
- > STURING

ONZE OPDRACHTGEVERS

- > PROVINCIES
- > GEMEENTEN
- > ZORG- EN WELZIJNSINSTELLINGEN
- > FONDSEN

Over Het PON & Telos

Maatschappelijke besluitvorming verbeteren

Wij zijn een sociale kennisonderneming in het hart van de samenleving. We beschouwen het als onze opdracht om maatschappelijke besluitvorming te verbeteren. Dat doen we door wetenschappelijke kennis met kennis van de praktijk te verbinden. We zijn van data, feiten en cijfers, maar geven die altijd een gezicht. Waarbij iedere stem telt. Voorkeuren en meningen halen we op, onderzoeken we, analyseren we en duiden we. Met prikkelende aanpakken en innovatieve methoden. Daarbij zijn we altijd gericht op duurzaamheid: de harmonieuze verbinding tussen sociale, ecologische en economische doelstellingen. Zo dragen we bij aan de kwaliteit van samenleven, nu en in de toekomst.

Met een multidisciplinair en creatief team van bijna 35 adviseurs en onderzoekers werken we vooral voor lokale en regionale overheden in Nederland (met een sterke kennispositie in Noord-Brabant), maar ook voor corporaties, banken, zorg- en welzijnsinstellingen, fondsen en maatschappelijke organisaties. We werken daarbij intensief samen met universiteiten en andere kennisinstellingen en zijn officieel partner van Tilburg University. Met onze kennis en inzichten adviseren we beleidsmakers en bestuurders. Zodat ze afgewogen keuzes kunnen maken. Zodat ze bestuurlijk kunnen vernieuwen. En zodat ze een positieve impuls kunnen geven aan de samenleving van morgen.

**HET
pon|telos**

Stationsstraat 20c
5038 ED Tilburg
+31 (0)13 535 15 35
info@hetpon-telos.nl
hetpon-telos.nl